

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויחי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות-החילולא של ב"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" נ"ע

לזכות

הת' משה בן מרת שלומית שיחי' גודמאן,
ליום הולדתו, ש"ק פ' ויחי, ט"ז טבת
הת' הרב חיים בנימין בן מרת פייגע שאשע שיחי' עסטולין,
ליום הולדתו, ש"ק פ' ויחי, ט"ז טבת
הו"ח ר' שמעון בן מרת מזל שיחי' בן-שושן,
ליום הולדתו, כ"ף טבת
חנני הרה"ת ר' אברהם משה בן מרת עדינא אהבה שיחי' גרינשטיין,
ליום הולדתו, כ"ף טבת
הרה"ת ר' יוסף יצחק בן מרת צפורה שולמית שיחי' מאטשניק,
ליום הולדתו, כ"א טבת
הרה"ת ר' שניאור זלמן בן מרת גיטל שיחי' מיוניץ,
ליום הולדתו, כ"א טבת
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ד

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. „ברך אותם“

לאחר שמספרת התורה על ברכות יעקב לשבטים, נאמר¹ „כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם“.

רש"י מצטט את המילים „ברך אותם“ ומפרש: לא היה לו לומר אלא איש אשר כברכתו ברך אותו, מה תלמוד לומר ברך אותם, לפי שנתן ליהודה גבורת ארי ולבנימין חטיפתו של זאב ולנפתלי קלותו של אילה, יכול שלא כללן כולם² בכל הברכות, תלמוד לומר ברך אותם.

המקור לתוכן דברי רש"י הוא במדרשים: כבראשית רבה³ נאמר „כבר כתיב ויברך אותם, ומה תלמוד לומר איש אשר כברכתו ברך אותם, אלא לפי שברכם, יהודה וכו“.

כלומר, הסבר זה נלמד מכפילות הלשון שבפסוק „ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם“. במדרש תנחומא נאמר⁴ „ברך אותו אין כתיב כאן אלא ברך אותם, למה לפי שנתן וכו“.

כלומר, מסקנה זו נלמדת מהמילים „ברך אותם“⁵ – בלשון רבים, כפי שמפרש רש"י.

רש"י בוחר לבאר לפי פירוש תנחומא, שלומדים זאת מכך שאין נאמר בלשון יחיד „ברך אותו“, כפי שהיה צריך להיות, לכאורה,

(1) מט, כח.
 (2) בדפוס ראשון ושני וכמה כתי"י רש"י (שתח"י) ליתא תיבת „כולם“.
 (3) פצ"ט, ד. וראה גם במדב"ר פי"ג, ת. שהש"ר פ"ד, ז.

(4) פרשתנו טו. ועד"ז בתנחומא באבער פרשתנו יז.
 (5) המשך הלשון בתנחומא נמצא גם בשיטה חדשה לברכת יעקב (נדפס בב"ר (דפוס ווילנא) אחרי פרשה ק). אבל שם (לאחרי שמביא מהכתוב, וזאת .. ברך אותם) איתא: אין כתיב כאן אלא ויברך אותם למה כן אלא בשביל שנתן כו'. וביל"ש כאן (רמו קסא): ברך אותם אין כתיב כאן אלא ויברך אותם למה כן. אבל בשיטה חדשה הוצאת אלבק (פצ"ז): אותו אין כתיב כאן אלא ויברך אותם (ע"ד הלשון בתנחומא באבער). וראה הלופי נוסחאות שם. ואכ"מ.

אלא נאמר „ברך אותם“, ואיננו בוחר⁶ לבאר לפי הנאמר כבראשית רבה, שמסקנה זו נלמדת מכפל הלשון „ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם“⁷. והטעם לכך מובן בפשטות:

בפשטו של מקרא ניתן ללמוד ולהסיק מסקנות מהדיקן במשמעות המילה והפסוק, יותר מאשר ניתן ללמוד מיותר או מכפילות לשון. זאת ועוד: ב„דיבור המתחיל“ הקודם – „איש אשר כברכתו“ מפרש רש"י „ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד“, שעל כך מוסבות המילים „ברך אותם“. ולפי זה מובן⁸, שלדעת רש"י⁹ אין כאן ייתור¹⁰ וכפילות בפסוק¹¹.

(6) וגם לשונו דרש"י „לפי שנתן ליהודה כו“ הוא כלשון התנחומא, ולא כבב"ר „לפי שבידן יהודה כו“.

(7) בדפוס שני דרש"י, התחלת פרש"י היא „מה ת"ל ברך אותם לפי כו"א* וליתא שם „לא הו' .. ברך אותו“.

ולפ"ז י"ל לכאורה, שגם בפרש"י הדרש הוא מנפל הלשון (וראה פרש"י על התורה הוצאת בערלינער מהדורה ה'ב'). ב"ד הוצאת אלבק שם בהערות). אבל בשאר דפוסים וכת"י רש"י (שתח"י) ישנו (וכן הועתק בנחלת יעקב (על פרש"י) כאן). ובדפוס שני שם חסר כאן כל הדיבור „איש אשר כברכתו“ (שלפנ"ז) שהועתק לקמן בפנים. ואולי נשמטה שם שורה נחמת תיבות הדומות.

(8) ראה נור השלם לב"ד שם.

(9) משא"כ להב"ד שאינו מפרש „איש אשר כברכתו“ מובן שהיתור הוא כל סיוס הכתוב „איש אשר כברכתו ברך אותם“.

וראה לקוטי לוי"צ הערות לוהר ח"א ע' רפב (בהוצאת תשמ"ה. ובהוצאות שלפ"ז – בסוף ח"ב ע' תעד): שלכאורה „אשר ברך אותם“ מיותר, והל"ל רק איש אשר כברכתו. וראה שם הביאור ע"ד הקבלה.

(10) ועפ"ז מובנת אריכות לשון רש"י „לא הו' לו לומר אלא איש אשר כברכתו ברך אותו“ – שבאה להדגיש שאין כאן יתור בהכתוב.

(11) בפרש"י שמות א, יט (לכמה גירסאות) ומי שלא כתוב בו הרי הכתוב כללן ויברך אותם ועוד כתיב (יחזקאל יט, ב) מה אמך לביא*, אבל: א) ברוב הדפוסים (כולל דפוס ראשון ושני) וכת"י רש"י (שתח"י) ליתא בפרש"י התיבות „ויברך אותם ועוד כתיב“ (וראה גם הוצאת בערלינער במהדורה הא' שלו). וכן ליתא בסוטה יא,

(* ובא' מכת"י רש"י (שתח"י) מה ת"ל וליתא גם התיבות „ברך אותם“ לפי שנתן כו'.
 (* כ"ה ביחזקאל (בלי ה"א). וברד"ק שם הטעם לזה.

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה בת אסתר תחי' נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי' קרמרמן

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' נחום יוסף שיחיו קרמרמן

ר' גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרמן

ר' מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

ג.ז.

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"1), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה² דלעתיד לבוא, לזיתן ושור הבר³ ויין המשומר⁴.

(משיחות עשרה בטבת (יהפך לשמחה), וש"פ ויחי, י"ד טבת תשנ"ב)

(1) פרשתנו נ, כד.

(2) ע"פ לי' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לה, א ובפרש"י.

(3) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג.

(4) ברכות לד, ב. וש"ג.

לקוטי

ויחי

שיחות

ב. השינויים בסיום הפירוש

אך בסיום הפירוש יש הבדל בין המדרשים לבין דברי רש"י: בבראשית רבה נאמר "אלא לפי שברכן יהודה¹² באריה, דן בנחש, גתלי באילה, בנימין בזאב – חזר וכללן כולן כאחד ועשאן אריות ועשאן נחשים". בתנחומא נאמר בסיום "תאמר שזה גדול מזה, הרי כללן כולם באחרונה". ואילו רש"י מסיים "יכול שלא כללן כולם בכל הברכות, תלמוד לומר...".

אמנם, בפשטות, תוכן הדברים הוא זהה, אך

סע"ב. שמו"ר פ"א, ט"ז. ב) שם הוצרך רש"י לכלול לא רק השבטים שלא נאמר בהם מפורש חיות אלו, כ"א גם אלה שלא בירכס בכלל (ראובן שמעון ולוי), שזה נלמד מ"ויברך אותם" ככפרש"י פרשתנו עה"פ. ג) אולי הוא טעה בפרש"י שם וצ"ל "ברך אותם".

12) גם בהשבטים שמובאים במדרשים אלו ובפרש"י – ישנם שינויים: בב"ר: יהודה, דן, גתלי ובנימין; בתנחומא: יהודה, יוסף, גתלי ודן (יוסף במקום בנימין); ובפרש"י: יהודה בנימין (כבב"ר) וגתלי, ומשמט דן שבב' המדרשים.

וי"ל הטעם לפרש"י – פש"מ: רש"י נקט רק דוגמאות יהודה – מבני לאה, בנימין – מבני רחל*, גתלי – מבני בלהה (שפחת רחל). משא"כ מבני זלפה – דלא נמשל לחי'. ועפ"ז מובן גם הסדר בפרש"י, דלא כבכתוב ודלא כבמדרשים.

או י"ל שרש"י כותב רק תכונות ומעלות של חיות שאפ"ל בבניא – גבורת ארי, קלותה של אילה (ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח בתחלתו), וגם "חטיפתו של זאב" ה"ז תכונה באופן האכילה שאפ"ל בבניא (ראה פרש"י פרשתנו מט, כז וביאור ענינו לעיל ע' 332 ואילך), משא"כ נשיכתו של נחש, שהוא (א) רק פעולה (אבל ראה חוקוני מט, יז: נגבורת נחש), (ב) ופעולה של היזק (ראה ב"ק טו, ב. אבל להעיר מב"ב טו, ריש ע"ב).

[ולהעיר שגם בפרש"י שמות שם, אף שהביא גם "בכור שורו" לא הביא דן נחש**, אף שהובא בסוטה ושמ"ר שם. כן הובא שם גם "ישכר חמור גרם". ובכמדבר (פ"ג, ח), שהש"ר (פ"ד, ז) הובאו יהודה דן גתלי בנימין – כבב"ר שם].

ובכל אופן צ"ע זה שרש"י מביא דוגמאות מברכות שבהן נתן להם תכונות של חיות, ולא הביא דוגמאות משאר לשונות של ברכה (דהרי כאן אין נפק"מ בזה שנמשלו לחיות דוקא, ככפ' שמות שם). ראה מדרש שכל טוב כאן. וראה גתלי יעקב בפרש"י. ואכ"מ.

* ומה שבחר בנימין במקום יוסף – כי ברכת יוסף כ"שור" היא בברכת משה (ברכות לג, יז), אף שיעקב מזכירו בדבריו לשמעון ולוי (פרשתנו מז, ו ובפרש"י). ** ובא' מכת"י רש"י (שתחז"י) הובא (לאחר "גור ארי יהודה) דן גור ארי".

המילים השונות בכל פירושו, מדגישות פרט אחר.

בבראשית רבה מודגש שהוא כלל את כולם "כאחד", שכולם הם "אריות .. נחשים"¹³. במדרש תנחומא הדגש הוא על כך שזה אינו גדול מזה, ואילו רש"י מדגיש שהוא כלל את כולם בכל אחת מן הברכות.

ג. כל שבט – כל המעלות

כדי להבין זאת, יש להקדים ולבאר את השאלה: אם לכל אחד מן השבטים היו כל המעלות של שאר השבטים – מדוע קבע יעקב וברך כל שבט בנפרד במעלה מסויימת, "יהודה באריה .. בנימין בזאב"?

משיבים על כך המפרשים¹⁴, שהשבט שאילו מתייחסת המעלה המסויימת, הרי אצלו מעלה זו היא עיקר מהותו, ושאר המעלות קיימות אצלו כטפלות ובמעט. וכך בכל השבטים, שהעיקר אצלם היא המעלה המפורשת אצל כל אחד מהם, ושאר המעלות, המופרשות אצל השבטים האחרים, קיימות בשבט זה במעט.

ההסבר לכך הוא:

את הפירוש שלעיל, שכל שבט כלל את כל המעלות, ולא רק את המעלה המפורשת אצלו, ניתן לבאר במספר אופנים:

(א) באופן כללי, ניתנו הברכות כך, שכל שבט מקבל מזולתו, בנוסף למעלה העיקרית שלו, את המעלות של השבט האחר. וענין זה נחלק, באופן כללי, לשתי צורות:

(א) השבט האחר אינו מקבל את המעלה והתכונה בעצמה, אלא את התוצאה של המעלה הקיימת אצל השבט האחר.

בדומה לנאמר על יששכר וזבולון, כפי

(13) ועד"ז בכמדבר"ר שם, אעפ"כ חזר וקרא כולם אריות כו". וכן בששה"ר שם, וחזר וקראן כולן זאבים כו". (14) ראה גור"א, לבוש האורה ועוד בפרש"י. יפה תואר ועוד לב"ר שם. וראה גם גתלי יעקב בפרש"י כאן.

שמפרש רש"י¹⁵: "שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה" – יששכר מקבל את המזון מזבולון, ולזבולון יש חלק בלימוד התורה של יששכר (ולא שהוא לומד בעצמו)¹⁶.

(ב) שהשבט מקבל מהשבט האחר את המעלה והתכונה עצמה, בדומה לזן, אשר מושווה בעצמו לנחש, אך קיימת אצלו גם תכונת הארי – "הן גור אריה"¹⁷, שאותה הוא מקבל מיהודה.

וישנו גם אופן נעלה יותר:

(ב) שאת כל המעלות והתכונות הנוספות אין השבט מקבל מהשבטים האחרים, אלא כשם שהמעלה המסויימת שלו מגיעה אליו על ידי ברכת יעקב, כך גם המעלות הנוספות של השבטים האחרים מגיעות אליו מברכת יעקב.

ד. כל שבט מקבל את התוצאה; או את המעלה; או את הברכה עצמה

ויש לומר, שזהו ההסבר להדגשות השונות המובאות במדרשים ובפירושי רש"י על הפסוק "איש אשר כברכתו ברך אותם":

לפי מדרש תנחומא הדגש העיקרי הוא על כך שלא יאמרו שאחד גדול ממשנהו, תאמר שזה גדול מזה, ולפיכך "כללן כולם באחרונה", שעל ידי כך מקבל כל אחד מהם מהברכות של האחרים¹⁸. אך אין כאן הכרח שהוא מקבל את המעלה עצמה, אלא רק את התועלת והתוצאה של המעלה. וכפי שממשיך מדרש תנחומא מיד לאחר מכן¹⁹ ואומר: "לפי

שחלק את הארץ ונתן ליהודה ארץ שהיא עושה שעורים ולבנימין ארץ שהיא עושה חטים, אף-על-פי כללן אלו באלו שיהו אוכלין אלו משל אלו". כלומר, ארץ יהודה אמנם נשאת ארץ ש"עושה שעורים" בלבד, אך שבט יהודה מקבל ואוכל גם מהארץ של בנימין, אשר "עושה חטים" – וכך להיפך.

וכפי שאכן מבאר "אור החיים"²⁰ על פסוק זה: אמר אותם לשון רבים, להיות כי ברכת כל אחד ואחד תועיל לעצמו ולכל אחיו, כמו שתאמר כשיברך למלך שידו בעורף אויביו, הנה מגיע הטוב לכל אחד, וכן שירבה מעלת אחד ושפעו והדרגתו, לכל אחיו יגיע גם כן מקצת דבר, ועל זה אמר איש אשר כברכתו ברך אותם.

לפי בראשית רבה אין כל שבט מקבל רק את התועלת של מעלת השבט האחר, אלא את המעלה עצמה, כפי שמודגש שם, ונעשאו אריות ונעשאו נחשים.. לקיים מה שנאמר²¹ כולך יפה רעייתי ומום אין בך", כלומר, שכל אחד כולל את כל המעלות והתכונות של האחרים: כולם הם "אריות", "נחשים" וכדומה. וזאת על ידי ש"חזר וכללן כולן כאחד" – כיון שכל השבטים מתאחדים ככלל אחד, הרי מובן, שכל אחד מהם מקבל את תכונותיהם של כל האחרים.

באופן כללי, מודגש כל זה בלשון המדרש בענין זה במקום אחר²² – "עשה אותם יונקים זה מזה".

אך לפי רש"י נוסף החידוש – "כללן כולם בכל הברכות", שכל אחד התברך מיעקב בכל הברכות. כלומר, לא זו בלבד שכל אחד מקבל את התועלת ואף את המעלה עצמה של השבט האחר – "יונקים זה מזה", אלא שכל שבט מקבל בעצמו מיעקב כל ברכה, כולל גם את

20 פרשתנו מט, כח (ד"ה ברך אותם).

21 שה"ש ד, ז.

22 במדבר"ר שם. פסיקתא רבתי פי' ז קרוב לסופו. ובשניהם הובא (גם) הפסוק "כולך יפה רעייתי ומום אין בך". אבל שם מפורש הוא בנוגע לראובן שמעון ולוי דאע"פ ש"קנתר לראשונים.. חזר וברכם".

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם.. הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה.. בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני.. כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנש"א)

8 תניא רפל"ז.

9 יחזקאל כד, ב.

10 יל"ש ישעי' רמז תצט.

11 כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.

12 שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

13 אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.

14 "היום יום" – ט"ו טבת.

הוספה בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות. . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני, "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים".²

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירו הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)⁶ אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

(1) תנחומא שופטים ד.

(2) יל"ש שופטים רמז סב.

(3) סנהדרין צז, ב.

(4) זח"א קכט, סע"א.

(5) קידושין מט, ב. רמב"ם ה' אישות פ"ח ה"ה. טשו"ע אה"ע סל"ח סל"א.

(6) ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב.

(7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

לקוטי

המעלות של השבטים האחרים.²³

ה. "ברכה" – המשכה מהשורש הכללי

פירוש רש"י מובן יותר לפי המבואר בתורת החסידות²⁴ על משמעותה של ברכה, שברכה היא מלשון "מברך" – ממשך, כלומר, שעל ידי כך נמשך שפע משורשו ומקורו של המתברך באופן שהמשכה יורדת למטה בגלוי אל המתברך.

וזהו משמעות²⁴ הפסוק, "איש אשר כברכתו ברך אותם", שלכל אחד ירד השפע והמשכת הברכה משרשו ומקורו שלו, וכפי שהדבר מוסבר ביתר דיוק בלשון רש"י "איש אשר כברכתו, ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד": מה שכבר נקבע לכל אחד, את זאת ברך יעקב ו"המשך" כאן למטה לשבט מסויים זה²⁵.

לפי זה יש להבין את דברי רש"י על ברכות השבטים האחרים, ש"כללן כולם בכל הברכות": כיון ש"ברכה" לאחד היא המשכה והשפעה משרשו ומקורו שלו, "ברכה העתידה לבוא", כיצד ייתכן לומר זאת על המשכות וההשפעות – "ברכות" הנמשכות לשבט אחד מהשורש והמקור של השבטים האחרים?

ויש לומר: במה דברים אמורים, כאשר מדובר על השורש הפרטי של כל שבט מסויים. אך מצד מקורם של כל השבטים, כפי שהם כלולים יחדיו – "אב אחד לכלונה"²⁶, הרי כל השבטים הם מציאות אחת – "אחד". וכאשר שורש זה "נמשך" ומתגלה, הרי כל בחינה היא השורש והמקור האמיתי²⁷ של כל שבט²⁸.

(23) להעיר מהסיום במדרש שכל טוב כאן: יכול זה יורש ברכתו לבד כו' אע"פ שבירך לכל איש ואיש כברכתו בירך את כולם כלומר איש כברכת אביו.

(24) תו"א מקץ לו, ג. לקו"ת ראה יט, רע"א. ד"ה כה תברכו תרכ"ו. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 184.

(25) ראה גם בחיי כאן.

(26) תניא פל"ב.

(27) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חכ"ג ע' 67 ואילך. וש"נ.

(28) ראה גם נור הקודש השלם לב"ר שם.

ויחי

שיחות

לפי זה מובן שבכך ש"כללן כולם בכל הברכות" – "איש אשר כברכתו ברך אותם" – נוצר חידוש ומעלה מיוחדת בברכה, כיון ש"נמשך" בה השורש הכולל את כולם, שורש שהוא בבחינת "אביהם" – יעקב. לא ככל הברכות, שהן המשכה מהשורש המסויים של המתברך, אלא שבמקור מסויים זה מתגלה ומורגש השורש הכללי של כל שבט. ולכן מכילה כל ברכה מסויימת בתוכה גם את השורש הכללי של כל הברכות והמעלות²⁹.

ו. כל יהודי חייב בכל סוגי העבודה הרוחנית

מכך נובע הבדל באופן עבודת ה':

ידוע³⁰, שהתחלקותם של ישראל לשנים עשר שבטים כרוכה באופן שבו כל אחד מהם "משמש את קונו"³¹ על ידי "מעשיך" ו"דרכיך", שהרי יש אופנים שונים של "מעשיך" ו"דרכיך" כמפורש בברכות, ובהתאם לכך יש הבדלים בעבודתם הרוחנית³². כלומר, שבעבודת ה' יש שתיים עשרה דרכים כלליות, ולכל שבט יש דרך מיוחדת משלו.

ולפי זה יוצא, שהחידוש של "איש אשר כברכתו ברך אותם" – שמשמעותו היא, כדלעיל, שכל אחד מהשבטים קשור גם לדרכים האחרות בעבודת ה' – הוא בכמה אופנים:

א) בדומה לאמור לעיל על יששכר וזבולון, שבאמצעות השותפות שביניהם¹⁶ זכה וזבולון בחלק מלימוד התורה של יששכר, ויששכר קיבל חלק מעבודת גמילות החסדים של וזבולון.

(29) ראה לקו"ש שם הערה 51, שעפ"ז מובן מה שכ"א אפילו כהן או לוי אומר ה, יהי רצון שלאחרי אמירת הנשיא (בהדש ניסן).

(30) ראה פ"ח שער א – בהקדמה. ועוד. עמק המלך ש' עולם הבראה פי"א (בהגהה). שער הכולל בהקדמתו. וש"נ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 11 (בהערה). שם ע' 304. ח"י ע' 97 ואילך. חכ"ג [המתורגם] ע' 7. וש"נ.

(31) ל' חז"ל סוף קידושין.

(32) ראה תו"א ריש פרשתנו. אה"ת שם (כרך ה) תתקצו, א ואילך. כרך ו תתשלח, ב ואילך. לקו"ת צו יז, רע"א. ועוד.

וכך גם לגבי הדרכים האחרות בעבודת ה', שמצד „התכללות” כל שנים עשר השבטים, יש לכל שבט חלק גם בעבודת ה' של השבטים האחרים.

(ב) כל שבט מעורר ומשפיע מעבודתו על שבט אחר, ועל כל השבטים: יושבי אהל³³ – שבט יששכר – משפיעים על בעלי עסק³³, שיוסיפו בקביעות עתים לתורה בעבודתם שלהם, ואילו בעלי עסק, מארי עובדין טבין – זבולון – מעוררים ומשפיעים על יושבי אהל – יששכר – להוסיף במעשיהם הטובים, גמילות חסדים.

אך אופנים אלו קשורים לענין, שכל השבטים הם „כולם כאחד” באופן שביחד הם מציבים „קומה אחת שלימה”³⁴, ולכן כל עבודה רוחנית צריכה לכלול גם חלק, ולפחות מעט, מהעבודה האחרת, ולכן „כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו, אלא תורה וגמילות חסדים”³⁵, וכן בעל עסק חייב במצות תלמוד תורה – „כדת”³⁶ הניתנה לכל אחד ואחד בהלכות תלמוד תורה.”

ז. אצל כל יהודי – כל הדרכים בשלמות

אופן נעלה יותר בכך הוא: (ג) שאצל כל שבט קיימות בשלמות כל הדרכים בעבודת ה'. כלומר, אמנם, עיקר זמנו פועל עסוק כל שבט בדרכו המיוחדת בעבודת ה', אך קיימות אצלו בשלמות גם הדרכים האחרות.³⁷

ולדוגמא בענין שלעיל: לא זו בלבד שבעלי עסק חייבים להוסיף בכמות בקביעות עתים לתורה, עד כדי „הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה”³⁸, כך שניכר שלימוד התורה הוא

(33) ראה בארוכה תו"א פ' תרומה.

(34) ראה לקו"ת ר"פ נצבים. לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 8 ובהגמטן שם.

(35) יבמות קט, ב. לקו"ת ויקרא ה, א. וראה סה"מ תש"ח ע' 266 בהערה.

(36) תניא פל"ד.

(37) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 317 ואילך.

(38) אבות פ"ד מ"י.

העיקר אצלם³⁹ – „תורתך קבע ומלאכתך עראי”⁴⁰ – אלא שגם איכות הלימוד, בכל זמן לימודו, ואפילו יהא זה רק פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית⁴¹ – תהיה באותו אופן כמו אצל מי שאין לו שום „אומנות” ודאגות אחרות, מלבד לימוד התורה.⁴²

ומצד שני, גם יושבי אהל, אשר „תורתו אומנותו”, צריך לעבוד גם עבודה של גמילות חסדים, וקיום המצוות בכלל, כפי שמקיימים מארי עובדין טבין של שבט זבולון – הן בפניוור ממונו לצדקה וגמילות חסדים בהרחבה, והן בקיום המצוות, שלא יהיו טפלים ללימוד התורה – כדי שלימוד התורה יתקיים אצלו, אלא שהם כענין בפני עצמו, הנעשה בשיא השלמות בכל הפרטים.

וכדברי התלמוד הירושלמי⁴³, „ולא מודה רשב” שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב”.

כלומר, אף רשב”י שהיה בבחינת „תורתו אומנותו”⁴⁴ סובר שצריך להפסיק מלימוד התורה לא רק כדי לקיים מצוה, אלא אף לעשות סוכה ולעשות לולב, שזהו הכשר מצוה, ובודאי⁴⁵ שאין חובה „לעשות” דוקא בגופו.⁴⁶

דבר זה מוכיח שעשיית וקיום המצוה אינם טפלים ללימוד התורה, אלא חשובים

(39) וכמבואר כ"מ"פ (ראה לקו"ש ח"ו ע' 312 ובכ"מ), כי גם הבעלי עסק צריכים „לגזול” משעות העסק ולנצלם ללימוד התורה.

(40) רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ז. טושו"ע (ואדה"ו) א"ח ר"ס קנו. הל' ת"ת לאדה"ו פ"ג ס"ב.

(41) ראה מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ו פ"ג ס"ד.

(42) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 330 ואילך.

(43) ברכות פ"א סה"ב. שבת פ"א סה"ב.

(44) שבת יא, א. וראה לקו"ש שם ע' 327 הערה 22.

(45) כן י"ל לדעת הירושלמי דלשיטתו א"ל (ברכות פ"ט ה"ג), דהעושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר קדשנו

במצותיו וציוונו לעשות סוכה כו' העושה לולב כו' וציוונו לעשות לולב. ולכאורה, גם בזה י"ל שהוא בא כתוצאה מחיוב מצות ישיבה בסוכה (אף שבסוכה מפורש (ראה טז,

ג), תעשה לך"י). וראה בכ"ז לקו"ש שם ס"ע 200 ואילך ובהערות שם.

(46) כמו ישיבת סוכה ונטילת לולב – ראה בהגמטן בהערה שלפנ"ו.

כשלעצמם⁴⁷, ומשום כך הוא מהדר ומקפיד להכין בעצמו את כל פרטי המצוה, גם את הכשרי המצוה.

ח. אחדות מושלמת

כשם שהדברים אמורים בשני הקיום הכלליים בעבודת ה', לימוד התורה וקיום המצוות, כך הם אמורים גם על כל פרטי הדרכים בעבודת ה', בעניני עבודה שבלב, החל מ„ראובן” – עבודה של ראייה המביאה לאהבת ה', „שמעון” – עבודה של שמיעה, שהיא מרחוק ומעוררת יראת ה', וכדומה, כמוסבר בהרחבה בדרושי החסידות בפרשתנו⁴⁸.

(47) וי"ל שזהו החילוק דקושיא זו בירושלמי, להא דממשין (שם), ולית לי' לרשב"י הלמד על מנת לעשות ולא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות כו"י. ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה כו"י הוא מצד עשיית וקיום המצוה כמו שהן מצד עצמן; ו,לית לי' לרשב"י הלמד על מנת לעשות כו"י הוא לפי שנוגע לשלימות הלימוד – ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 328 ואילך. (48) בדרושים דתו"א ואוה"ת. ועוד.

ועל ידי כך שכל שבט בפני עצמו וכל יהודי בפני עצמו יעבדו בשלמות בכל הדרכים בעבודת ה', הרי גם ההאחדות של כל ישראל – „יחד שבטי ישראל”⁴⁹ היא מושלמת יותר, ועד לאופן של קומה אחת שלימה, שלמות של „שבטי י"ה”⁵⁰,

וזה מביא לידי „ברכנו אבינו”, כיון ש„כולנו כאחד”⁵¹, ועד לברכה העיקרית והכללית, „קץ הימין”⁵²

– שרצה יעקב אבינו לגלות באומרו „האספו ואגידה לכם”⁵³, כפירוש רש"י „ביקש לגלות את הקץ”, אך כיון שלא היתה עדיין שלמות של „האספו” – כולנו כאחד, לכן „נסתלקה ממנו שכינה” –

ביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות עשרה בטבת

וליל ט"ו טבת תשד"מ)

(49) ברכה לג, ה.
(50) תהלים קכב, ד.
(51) תניא פל"ב.
(52) ל' הכתוב – דניאל בסופו. וראה לקו"ש ח"ז ע' 171 ובהגמטן שם.
(53) מט, א.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד